

LUNDS
UNIVERSITET

Ungern - dragkampen mellan regeringsmakten och högre utbildning

En undersökning i civilt engagemang som en reaktion och demokratisk
stöttepelare

Emma Nilsson
Tova Svensson

Abstract

Hungary is one of the countries that has followed the global trend of democratic backsliding. Inspired by the closing of the Central European University in Budapest we decided to take a closer look at which laws made it possible for the Hungarian government to implement these changes on the higher education institutions. The purpose of this essay is to examine the civil democratic activity following the changing of laws concerning higher education in Hungary. We will use the theory that supports the hypothesis that democracy benefits from a larger amount of higher educated civil society and that students are an active part in the democratic activities. We will theorize our study by viewing demonstrations, protests and online opinions as part of civil activity. We have by using established data and theories discussed different parts of the issue to come up with an answer as nuanced as possible. Our study will focus on the time limit that varies between 2010 and 2020, the reason being that Hungary had a shift in leadership in 2010 when the current party took office. The following study is a theory consuming examination that reaches the conclusion that civil partaking in democratic activities is crucial for a well working democracy but that it doesn't have the ability to represent the vulnerability of a democracy by itself.

Keywords: Hungary, democratic backsliding, higher education institutions, civil society, democratic activity, changes of law, Central European University

Antal ord: 7039

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.1 Syfte och frågeställning	4
1.2 Metod och material	6
1.3 Felmarginaler	7
1.4 Källkritik	8
1.5 Operationaliseringar	9
1.6 Avgränsningar	9
2. Bakgrund	11
2.1 Avdemokratisering	11
2.2 Fidesz - vägen till supermajoritet	12
2.3 Viktor Orbán - mannen som skulle rädda Ungern	13
2.4 Central European University	13
3. Teori	14
3.1 Samband mellan utbildning och demokrati	14
3.2 Kriterier för demokrati	14
3.3 Demokrati som art- eller gradskillnad	15
4. Diskussion och analys	16
4.1 Lagen om att jobba i Ungern efter examen	16
4.2 Lex CEU	16
4.3 Analys av civilt engagemang till följd av lagarna i Ungern	17
5. Slutsats	21
6. Referenser	22
6.1 Litterära källor	22
6.2 Digitala källor	22

“The uneducated man or the man with limited education is a different political actor from the man who has achieved a higher level of education”

- Gabriel A. Almond & Sidney Verba (1989)

1. Inledning

1991 slog Centraleuropeiska universitetet upp sina dörrar i centrala Budapest. Universitetet lockade studenter från 30 länder och uppmuntrade tankar om ett öppet samhälle och kritiskt tänkande (Central European University; Melén 2017). 2018, 27 år senare, meddelar universitetet att de kommer förflytta sin verksamhet från Budapest till följd av att de nya krav som den ungerska regeringen ställt på utländska universitet som har sin verksamhet i Ungern (Enyedi 2018, s. 1067).

Vi har valt att inleda vår uppsats med ett citat som får symbolisera den politiska frihet som kommer av en högre utbildning. Uppsatsen kommer kretsa kring i vilken utsträckning civilt engagemang under det senaste decenniet uppstått i Ungern till följd av lagändringar som den ungerska regeringen genomdrivit.

Avdemokratisering är ett fenomen som identifierats på flera håll i världen under det senaste decenniet och en av de regioner som sticker ut lite extra är Östeuropa (V-dem 2021, s. 6). Vi kommer i följande uppsats undersöka i vilken utsträckning lagar gällande högre utbildning genomförda av regeringspartiet Fidesz sedan 2010 har väckt reaktioner i civilsamhället och hur detta i sin tur är intressant att undersöka i förhållande till graden av demokrati.

1.1 Syfte och frågeställning

Statistik har kunnat konstatera att Ungern sedan 2010 avdemokratiserats (V-dem 2019). Syftet med vår uppsats är att undersöka hur det civila engagemanget i relation till Ungerns avdemokratisering har påverkat eller förändrat sedan det nationalkonservativa partiet Fidesz kom till makten 2010 (Regeringskansliet 2020, s. 7). För att konkretisera vår undersökning har vi valt att endast fokusera vår studie på lagändringar som berör högre utbildning. Enligt Glaeser (m.fl 2007) finns det en tydlig korrelation mellan utbildning och demokrati. Detta visar sig bland annat i förhållandet mellan graden av andelen utbildad befolkning och graden av civilt deltagande i demokratiska aktiviteter, till exempel röstdeltagande och politisk organisering (Glaeser m.fl 2007, s. 82). Det vill säga att det finns ett positivt samband mellan demokrati och civilt deltagande och att detta också signalerar en hög utbildningsgrad i samhället.

Regeringspartiet Fidesz röstade under sin första mandatperiod igenom 88 nya lagar på mindre än en vecka. I denna takt fortsatte partiet under följande fyra år och vid 2014 hade Fidesz drivit igenom 859 nya lagar i Ungern (Medin 2018, s. 24). Lagförändringarna berörde flera samhällsviktiga institutioner till exempel domstolar och finansinstitutioner (Medin 2018, s. 25, 26). Problemet som ska undersökas är vilken effekt lagförändringarna fått i samhället och vilka reaktioner som uppstått hos befolkningen till följd av regeringens nya lagar.

Vår utgångspunkt är att mer protester och reaktioner mot lagändringar tyder på mer demokrati. Detta får stöd i teorin om sambandet mellan utbildning och demokrati. I vårt fall vill vi anknyta till lagarna som förändrade förutsättningarna för CEU¹ och hur de ändrade handlingsutrymmet för universitetet och annan högre utbildning i Ungern. Vi vill angripa problemet genom att undersöka det civila engagemang som uppstod till följd av lagändringarna eftersom detta faller under Dahls kriterier yttrandefrihet och organisationsfrihet. Vår hypotes är att vi kommer kunna identifiera civilt engagemang som tyder på demokrati utifrån de kriterier vi valt ut från Dahls definition men att demokrati är ett mer omfattande tillstånd. Civilt engagemang är en del av detta tillstånd men kan inte representera eller förändra hela samhället på egen hand.

Främst har vår undersökning motiverats av de lagförändringar som ledde till att Centraleuropeiska universitetet tvingades flytta sin verksamhet till Wien hösten 2019 (Central European University 2019). Vi kommer använda CEU:s situation för att undersöka hur lagförändringarna påverkat civila engagemanget och därmed demokratin. Vi anser att detta är ett viktigt ämne att studera för att belysa problematiken med att stater begränsar möjligheter för högre utbildning genom lagstiftning då det finns en tät sammankoppling mellan demokrati och utbildning. Det är också ett intressant ämne att undersöka då civilt engagemang är en del av ett demokratiskt samhälle. Ytterligare en förklaring till att vi valt just de lagar som rör högre utbildning är därför att studenter är en grupp som är mycket aktiv i civilsamhället och demokratiska aktiviteter (Glaeser m.fl 2007, s. 77-78).

Vi avser att besvara följande frågeställning:

- I vilken utsträckning har lagförändringar i Ungern med anknytning till högre utbildning gett upphov till civilt engagemang?

¹ "CEU" kommer att förekomma i uppsatsen som förkortning på Centraleuropeiska universitetet

1.2 Metod och material

För att besvara vår frågeställning har vi valt att göra en kvalitativ och teorikonsumerande fallstudie. Vi har valt att utforma studien på detta sätt eftersom vi utgår från en teori som är beprövad och för att det är fallet i sig som är intressant att undersöka. En teorikonsumerande studie sätter teorin i bakgrunden och fokuserar på själva fallet. Teorin används snarare som hjälpmedel för att undersöka fallet istället för att stå i centrum som i en teoriprovande eller teoriutvecklande studie (Esaiasson m.fl 2017, s. 42). Vi har valt att göra en intensiv närgranskning av det civila engagemanget, i form av motreaktioner, i förhållande till lagförändringarna för högre utbildning. Vi har valt denna metod för att konkret kunna kolla på vilken effekt detta fått på demokratin i Ungern (Esaiasson m.fl 2017, s. 108).

Vi använder oss av främst av sekundära källor. Våra huvudsakliga källor är en undersökning gjord av Glaeser, Ponzetto och Shleifer som visar på korrelationen mellan demokrati och utbildning. Vår andra huvudsakliga källa är skriven av Zsolt Enyedi, vice rektor på CEU, och beskriver processen av kriterierna i lagförändringen som CEU var tvungen att följa och som till slut ledde till att universitetet fick flytta. I nästa sektion diskuterar vi fördelar och nackdelar med dessa källor och hur dessa kan påverka uppsatsens slutsats. Rent metodologiskt har vi använt oss av *Metodpraktikan* (Esaiasson m.fl 2017) och *Textens mening och makt* (Boréus, Bergström 2018) som hjälpmedel för att vår uppsats ur ett metodologiskt perspektiv ska bli så bra som möjligt.

I vår undersökning är det passande att använda sig av det narrativ som skapats av Fidesz och Viktor Orbán. Ett narrativ används för att analysera hur vissa handlingar tolkas. Alexa Robertsson betonar att en narrativanalys inte minst kan vara intressant för att studera makt (Robertsson 2018, s. 219). Att studera narrativ är relevant för vår undersökning eftersom vi vill ta reda på hur de lagändringar som förändrade utbildningsväsendet i Ungern väckte för reaktioner hos folket och vilket narrativ dessa reaktioner skapade. Ett narrativ beskriver vilken plats en människa har (Esaiasson 2017, s. 220). Det finns också ett syfte i att försöka förstå samhällets narrativ då människor finner att det finns en mening i att förstå sin plats i världen.

Då vi har en något begränsad tidsram har vår undersökning baserats på redan existerande data. På grund av språkliga begränsningar har vi även haft tillgång till ett något mindre urval

av de källor som finns att tillgå, till exempel studier på ungerska. Hade det varit möjligt hade vi även velat undersöka lagens syfte utifrån regeringens perspektiv, genom att till exempel intervjua en politiker från Fidesz som varit med i den nära beslutsprocessen. I detta drömscenario hade vi även velat få in en röst från universitetets håll. Detta hade kunnat förbättra uppsatsen eftersom att vi hade kunnat inkludera båda sidor och få ett bredare perspektiv på de lagförändringar som gjorts. Detta drömscenario har vi fått kompromissa och har istället valt att använda de källor som varit tillgängliga i Sverige, främst digitala sådana. Vi har dock haft tillgång till en källa från universitetets före detta vice rektor, Zsolt Enyedi, och på så sätt fått in ett perspektiv från CEU. Däremot har vi då bara fått tillgång till den information Enyedi tyckt vara relevant att föra fram i sin artikel gällande kriterierna i lagändringen och inte den som hade varit optimal för vår undersökning även om informationen varit användbar i viss utsträckning.

1.3 Felmarginaler

I uppsatsen skulle vi kunna ta till en rent empirisk metod och mäta demokrati genom siffror och data för att besvara vår frågeställning. Vi har dock valt att ta till en mer analytisk metod som ska undersöka och diskutera hur lagförändringarna påverkat högre utbildning och hur denna påverkat demokratin i landet. Lagarna har uppviglat till motdemonstrationer (Medin 2018, s. 30 & Emanuelsson 2017) som i sig är ett tecken på demokrati enligt vår teori eftersom demonstrationer och protester är en del av civilt engagemang. Det som kan vara motsägelsefullt är att de reaktioner som lagförändringarna lett till är demokratiska samtidigt som vi vill undersöka hur lagförändringarna påverkat ett land som har en konstaterad avdemokratisering. Vårt förutfattade antagande är att vi genom vår undersökning kommer komma fram till att det inte finns ett kausalt samband mellan avdemokratiseringen och de lagändringar vi valt att kolla på. En avdemokratisering är ett mycket större och mer komplext fenomen vars orsaker inte kommer kunna täckas i denna uppsats. Vi kan också konstatera att denna kausalitet till stor del inte finns eftersom de båda påverkas av varandra i hög grad. Vår undersökning fokuserar på lagändringarna, lagändringarna i sig påverkar högre utbildning i Ungern. Detta har i sin tur påverkat civilsamhället som i vårt fall är studenter. Vi kommer att återkomma till denna reaktionskedja i analysen då vi avser att gå djupare in på varför detta är relevant att undersöka med målet att förstå lagförändringarnas effekt på högre utbildning. Vi argumenterar också för att det är befogat att se studenter som en analysgrupp eftersom

studenter är den grupp som är mest aktiva i den politiska sfären senare i livet då de klassas som "högtbildade" som trots allt är den grupp vår uppsats handlar om.

1.4 Källkritik

Under uppsatsprocessen har vi tagit de fyra källkritiska reglerna; äkthet, oberoende, samtidighet och tendens, för att bedöma och sortera i vårt källmaterial (Esaiasson m.fl 2017, s. 288). Artikeln som berör Lex CEU-lagändringen är skriven av Zsolt Enyedi som tidigare var vice rektor på CEU. Detta är på ett sätt bra eftersom personen i högsta grad har varit närvarande när lagen genomfördes. En källa som varit med om händelsen på nära håll har ofta ett högre förtroendevärde än en källa som iakttagit på långt håll, till exempel utanför Ungern. Alltså ju närmre man varit primärkällan desto högre trovärdighet har sekundärkällan. Med det inte sagt att primärkällan alltid är bättre. En sekundärkälla som är skriven i samtiden kan ibland vara mer användbar än en primärkälla som inte är lika aktuell ur ett tidsenligt perspektiv (Esaiasson m.fl 2017 s. 297). Å andra sidan kan man med goda skäl hävda att Enyedi är partisk. Eftersom vi är medvetna om Enyedis partiskhet i frågan om universitetets framtid då artikeln skrevs (2018) har vi tagit detta i åtagande när vi skrivit vår uppsats och därför bara använt oss av fakta som kan bekräftas av andra källor, till exempel kriterierna som innefattas i lagen, vilket också är ett tecken på att källan är trovärdig (ibid). Ytterligare en sak vi tagit i beaktande är om artikeln kan vara tendentiös och att Enyedi valt att utelämna fler perspektiv än det som gynnar universitetet (Esaiasson m.fl 2017, s. 294-295).

Vår andra huvudsakliga källa är den skriven av Glaeser, Ponzetto och Shleifer vilken behandlar teorin om korrelationen mellan utbildning och demokrati. Artikeln är skriven 2007 vilket i vårt fall är på gränsen till att vara samtidig. Däremot baseras deras argument för teorin på statistiska mätningar som sträcker sig över en 40-årsperiod, från 60-talet fram till då artikeln skrevs. Även om artikeln inte kan presentera någon högaktuell data kan vi ändå hävda att teorin har tyngd för vår undersökning eftersom sambandet som baserats på över 40 års statistiska undersökningar ändå kan vara relevant för oss idag eftersom sambandet som kunnat bevisas sedan 1960-talet troligtvis är aktuellt även i vår samtid.

1.5 Operationaliseringar

I vår uppsats kretsar frågeställningen kring bland annat demokratibegreppet. Vi har valt att använda Dahls definition av polyarki för att konkretisera begreppet och göra det mer greppbart. Det som kvarstår är att operationalisera hur vi kommer att mäta demokrati och kunna besvara frågeställningen. För att vår slutsats ska bli intressant krävs det att vi gör en teoretisk definition av hur vi kommer mäta demokrati (Esaiasson m.fl 2017, s 55). En av de operationella indikatorer vi kommer använda för att mäta demokrati är *civilt engagemang*. Denna indikator kopplas till Dahls polyarki i kriterierna *yttrandefrihet* och *organisationsfrihet* (Pérez-Liñán 2017, s 85). Detta motiveras av att den teori vi lutar vår uppsats på menar att civilt engagemang gynnar demokrati (kapitel 1.1). Civilt engagemang är till exempel motreaktioner och opinionsbildning till följd av lagförändringarna, till exempel i form av demonstrationer på gator och aktivitet på sociala medier. Graden av demokrati mäts genom graden av civilt engagemang. Ju mer civilt engagemang det finns desto högre grad av demokrati.

Det civila engagemanget utgörs av civilsamhället. Civilsamhället karaktäriseras av att icke-statliga grupper i samhället går samman för gemensamma intressen (Nationalencyklopedien). I vår undersökning är protesterna vi tar upp mot Fidesz lagförändringar arrangerade av grupper i civilsamhället som organiserar sig för en gemensam sak.

1.6 Avgränsningar

I uppsatsen ämnar vi att undersöka hur lagändringar i Ungern gett upphov till civilt engagemang i form av protester och demonstrationer mot lagändringarna som förändrat förutsättningarna för högre utbildning. Högre utbildning avser universitet eller högskola i vår uppsats, dels för att precisera vår uppsats och göra den mer konkret och dels eftersom grunden till vår uppsats inspirerades av nedstängningen av CEU. Vi kommer begränsa vår undersökning till att undersöka de lagar som drivits igenom sedan 2010 eftersom det var då Ungern fick ett regeringsbyte och Fidesz, partiet som ligger bakom lagförändringarna, kom till makten. Mer specifikt kommer vi använda oss av två lagar som infördes 2012, respektive 2017. Dessa presenteras närmare i diskussionsdelen i avsnitt 4.1 samt 4.2. Vår uppsats tar

stöd i teorin om det positiva sambandet mellan demokrati och utbildning men främst kommer den fokusera på det civila engagemanget som en del av demokratibegreppet.

Vi kommer begränsa vår demokratidefinition till Robert Dahls definition av polyarki, däremot kommer inte alla kriterier innefattas i vår undersökning. De kriterier som främst kommer behandlas är yttrandefrihet och organisationsfrihet. Yttrandefrihet därför att vi avser att mäta demokrati i form av civilt engagemang. Yttrandefrihet är en punkt som är gemensam för många definitioner av demokrati. Yttrandefrihet kan se olika ut i olika länder. Den innebär i generella drag att människor ska kunna bilda opinion utan begränsningar. I vårt fall har detta engagemang uttryckts på nätet genom bland annat hashtagen #istandwithceu (Emanuelsson 2017). Organisationsfrihet kommer tas i beaktande därför att kritik mot statliga beslut kan uttryckas via icke-statliga grupperingar som fackföreningar och studentgrupper. Anledningen till att vi valt att inte ta med de andra kriterierna är för att vi inte anser de vara relevanta för vår undersökning. Vi väljer till exempel att inte titta på första kriteriet: val till landets ledande befattningar, detta eftersom vi inte undersöker valdeltagande eller valresultat.

1.7 Tidigare forskning

Tidigare forskning inom ämnet har behandlat avdemokratisering och möjliga anledningar till att detta sker. I artikeln “Unwelcome change: Coming to Terms with Democratic Backsliding” (Lust & Waldner 2018) pekar författarna på ett antal olika faktorer som påverkar avdemokratisering, en av dessa är politiska institutioner. De politiska institutionerna är viktiga eftersom de har möjlighet till inflytande på både vertikal och horisontell nivå i samhället. På vertikal nivå syftar man till hur representationen av medborgarna fungerar och huruvida det finns en lyhördhet från landets regering gentemot medborgarnas intressen. Vidare menar man också på att medborgare, som anser sin regering inneha en rättfärdig legitim auktoritet, löper mindre risk för att stödja antidemokratiska åsiktsbildningar. På den horisontella nivån kan politiska institutioner ha stor inverkan på de beslut som tas. Beroende på hur den horisontella ansvarigheten fördelats har institutionerna mer eller mindre möjlighet till inflytande att stoppa de lagförslag som medlemmar i regeringen vill få igenom. På så sätt kan detta område påverka regeringens möjlighet att handla mer eller mindre diktatoriskt (Lust & Waldner 2018, s. 99). Andra faktorer för avdemokratisering som artikeln utrett och lyfter är ekonomisk politik, sociala strukturer och internationell påverkan (Lust & Waldner 2018, s. 101, 103, 105). Det var genom denna artikel som vi förstod hur viktiga de politiska

institutionerna är för upprätthållandet av en fungerande demokrati, vilket ledde till ett intresse för politiska institutioner i ett land med en redan bekräftad avdemokratisering (V-dem 2019). Artikeln kommer fram till att avdemokratisering är ett nytt forskningsområde som är intressant att forska på eftersom det inte finns någon konsensus om vad det är som orsakar avdemokratiseringen i världen. För att utveckla forskningen om politiska institutionernas betydelse har vi valt att gå djupare in på lagförslag som rör högre högre utbildning, civilt engagemang och därmed också lagarnas påverkan på demokratin i landet. På så sätt tar vi avstamp i en lucka som tidigare inte forskats på vilket gör vår uppsats inomvetenskapligt relevant (Esaiasson m.fl 2017, s. 32). Dessutom är vår uppsats intressant ur ett samhällligt perspektiv eftersom den förankras i den aktuella debatten som behandlar fenomenet och trenden avdemokratisering (ibid).

Det har tidigare forskats på sambandet mellan demokrati och utbildning, som vi hänvisar till i vår uppsats. Denna forskning bygger på att det finns en korrelation mellan demokrati och graden av utbildning, vilket är ett intressant utgångsläge för oss. I artikeln “Why does democracy need education?” (Glaeser m.fl 2007) presenterar författarna att studenter vid flertalet tillfällen runt om i världen varit delaktiga och drivande i politiska förändringar mot en demokratisk riktning. I artikeln diskuteras att studenter i stor grad förespråkar frihet, tillgång till information och fria riksdagsval men också att studenter historiskt har använts till att driva igenom antidemokratiska tillbud. Till exempel var Hitler till viss del beroende av studenter för att driva igenom sin politik. Studenter var även ett stöd till Che Guevaras kommunism i Sydamerika (Glaeser m.fl 2007, s. 77-78). Däremot säger forskningen att även om utbildning höjer deltagande i både demokrati och diktatur så är ökningen större i en demokrati. Utbildning gynnar alltså demokrati mer än diktatur (Glaeser m.fl 2007, s. 79).

2. Bakgrund

I denna del kommer relevant bakgrundsinformation presenteras för att knyta samman de faktorer som vi baserar vår undersökning på. Detta gör vi för att studien ska få ett bredare sammanhang och kunna förankras i konkreta händelseförlopp. De delar som kommer tas upp i detta kapitel är begreppet avdemokratisering, Fidesz, Viktor Orbán och Centraleuropeiska universitetet.

2.1 Avdemokratisering

I V-dems demokratirapport från 2017 har tre forskare vid Göteborgs universitet uttryckt en oro över den trend som syns i världens demokratiska utveckling. Den stora skillnaden har identifierats i demokratiska länder vars grad av demokrati har tagit ett steg tillbaka. Institutet *V-dem* (Variety of democracy) är en databas som samlar in information om demokrati. Datan baseras på tre kriterier utöver grundkriteriet att landet är en deltagardemokrati, dvs att landet håller fria och rättvisa val till landets ledande befattningar. Dessa kriterier bygger på Robert Dahls definition av polyarki. Kriterierna V-dem mäter demokrati på är: rättsstatsprincipen, begränsningar av den verkställande makten och tillsyn av den verkställande makten (Mechkova m.fl 2017, s. 162). Under andra hälften av 70-talet demokratiserades många av världens stater i det man kallar för “Third wave of democratization”, däribland Ungern (Mair 2014, s. 80). Demokratisering är en process. Ett land demokratiseras genom att landet rör sig mellan mer eller mindre demokratiska former, likt vågrörelser. Den period då Ungern demokratiserades skakades världen fortfarande av efterdyningarna av andra världskriget och kalla kriget. Tredje vågens demokratisering nådde sin topp 1989 efter Berlinmurens fall och Ungern hade sitt första fria val 1990 (Mair 2014, s. 80-81; Medin 2018, s. 16).

Forskarna från Göteborgs Universitet använder orden “troubling” och “negative change” när de uttrycker sig om den globala avdemokratiseringen som världen sett de senaste åren (Mechkova m.fl 2017, s. 166). Baserat på detta kommer vår uppsats ta avstamp i uppfattningen om att demokrati är något att sträva efter och att avdemokratisering inte är ett önskvärt utfall.

2.2 Fidesz - vägen till supermajoritet

Ungern hade några år innan Fidesz kom till makten präglats av korruption, förskingring och politiska skandaler som medförde att befolkningens förtroende för dåvarande koalitionsregeringen bestående av det socialdemokratiska partiet och det liberala partiet sjönk. Dåvarande regeringen byggde en motorväg med tunnlar i båda färdriktningarna inför valet 2010. Det visade sig att alltihop var ett prestigeprojekt för att vinna röster. Många menade att projektet var meningslöst och strax efter färdigställande rasade delar av tunnelarna ihop under ett regnoväder. Dessutom upptäcktes det att 30 miljoner kronor hade försvunnit i form av falska fakturor och hela projektet beskyldes för “systematisk korruption” (Medin 2018, s. 12). Händelser som dessa ledde fram till det missnöje som gjorde det möjligt för

Fidesz att i valet 2010 erhålla 53,1% av rösterna i riksdagsvalet vilket är en supermajoritet i det ungerska parlamentet (Medin 2018, s. 22). Det är inte första gången missnöje till följd av korruption och politiska skandaler lett till ett regeringsbyte i Ungern. 1998 fick den vänsterliberala regeringen överlämna makten till högersidan som skapade en koalitionsregering däribland Fidesz (Medin 2018, s. 19).

2.3 Viktor Orbán - mannen som skulle rädda Ungern

Viktor Orbán är premiärminister i Ungern och partiledare för Fidesz som han också var med och grundade 1988 (Medin 2018, s. 16). Orbán har länge blivit beskylld för att ändra ideologi. I början av hans ledning av Fidesz hade partiet en mer liberal framtoning. Under åren har partiet rört sig mer mot högersidan och blivit mer konservativt. En före detta kollega till Orbán säger att Orbáns främsta hjärtefråga är att behålla makten genom att vara en skicklig retoriker som vet vad den ungerska folket vill ha (Medin 2018, s. 66). I början av sin politiska karriär var han engagerad i kommunistpartiets ungdomsförbund (Medin 2018, s. 16). Orbán beskrivs som en fadersfigur som spelar på samtida politiska frågor och vänder folkgrupper mot varandra som en del av sin retorik (Medin 2018, s. 15).

2.4 Central European University

Det Centraleuropeiska universitetet öppnade i Budapest 1991 med en liberal framtoning. Många studenter med olika nationaliteter och religiösa bakgrunder sökte sig till universitetet vilket ledde till att universitetet var ett av de mest internationella i världen (Central European University). Under 2017 presenterade den Ungerska regeringen ett nytt lagförslag som innebar att utländska universitet var tvungna att uppfylla vissa kriterier för att få fortsätta bedriva utbildning i landet (Enyedi 2018, s. 1067). Lagförslaget var riktat mot alla universitet med ett annat ursprungsland men började snabbt att kallas "Lex CEU" av kritikerna eftersom lagen i stor utsträckning såg ut att vara speciellt riktad mot det Centraleuropeiska universitetet och dess verksamhet. Universitetet försökte anpassa sig efter den nya lagen och påbörjade en start av utbildningar i New York. Däremot gav det inte ökade möjligheter till att kunna fortsätta bedriva sin verksamhet i Ungern eftersom regeringen inte accepterade deras försök till anpassning (Melén 2018).

George Soros, ungersk-amerikansk affärsman samt grundare och hedersordförande för CEU, har länge betraktas som fiende till den Fidesz-ledda regeringen (Melén 2018; Enyedi 2018, s.

1069). Soros uttalar sig om ett mer öppet samhället medan Orbán istället propagerar för mer nationell suveränitet och självständighet. Under flyktingkrisen 2015 menade Fidesz att det är George Soros som ligger bakom den stora migrationen till Europa och på så sätt trappas konflikten dem emellan upp, detta har av många senare kallats för en konspirationsteori mot Soros (Enyedi 2018, s. 1069). I en intervju med Zoltán Kovács, Ungerska regeringens talesperson, använder han sig av benämningen “Sorosuniversitetet” när han syftar på CEU (Melén 2018).

3. Teori

3.1 Samband mellan utbildning och demokrati

Vi har använt oss av teorin som säger att utbildning och demokrati har ett positivt samband (Glaeser m.fl 2007). Ett samband beskriver styrkan mellan teorins variabler. I grova drag innebär detta att man mäter *samvariationen* mellan variabel X och variabel Y, där variabel Y beror på variabel X (Esaiasson m.fl 2017, s. 377). I denna uppsats är lagändringarna vårt X och civilt engagemang vårt Y. Ett perfekt samband, dvs där variabel X alltid har en och samma, återkommande och oavbruten effekt på variabel Y, är 1 (ibid). Ett *positivt* samband innebär att mycket av den ena variabeln genererar mycket av den andra. Ett *negativt* samband ger motsatt resultat, höga värden av ena variabeln ger lite av den andra, detta beskriver alltså också i vilken riktning sambandet visar sig (Esaiasson m.fl 2017, s. 378). Ett resultat som närmar sig noll tyder på att det inte finns något starkt linjärt samband mellan variablerna, dock kan det finnas andra samband även om de inte visar sig på den linjära grafen (ibid).

Glaeser (m.fl 2007) har i sin undersökning gjort en mätning på variablerna demokrati och utbildning. Vad definitionen av ett starkt samband är finns det delade meningar om och en exakt siffra skiljer sig åt mellan olika forskningsområden (Esaiasson 2017, s. 378). I undersökningen som Glaeser genomfört är korrelationskoefficienten 74%, en siffra som författarna uttrycker som “extremely high” (Glaeser m.fl 2007, s. 79). Författarna betonar dock att undersökningen inte visar på en *kausalt* samband mellan variablerna demokrati och utbildning, dvs att det är just detta X som Y:et beror på (ibid). Detta betyder att man endast har identifierat att demokrati och utbildning ofta förekommer i samma grad på samma ställe. Glaeser (m.fl 2007) har definierat civilt engagemang som en del av det som signalerar hög grad av demokrati.

3.2 Kriterier för demokrati

Ett centralt begrepp för vår uppsats är demokrati och för att definiera vad demokrati är kommer vi använda oss av Robert Dahls sex kriterier (Pérez-Liñán 2017, s 85).

Kriterierna är:

- Val till landets ledande befattningar
- Fria, rättvisa och återkommande val
- Yttrandefrihet
- Alternativa källor till information
- Organisationsfrihet
- Allmän och lika rösträtt

Vi har valt att lista alla kriterier trots att vi inte kommer att diskutera vår frågeställning utifrån alla sex. Detta har vi gjort därför att vi ansåg att det fanns en poäng i att låta läsaren få ta del av alla kriterier.

3.3 Demokrati som art- eller gradskillnad

Ytterligare en infallsvinkel är huruvida demokrati bör ses som en art- eller gradskillnad när man tittar på länder som genomgått en avdemokratisering. Ungern har under en längre tid rört sig från en liberal demokrati och vi vill belysa dilemmat med att under hela denna tid se Ungern som en demokrati istället för olika gradskillnader av demokrati. Ungerns demokratiska värden såsom fria och rättvisa val, självständigt rättsväsende och oberoende oppositionspartier har minskat sedan Fidesz kom till makten 2010 (V-dem 2019). Analyseras demokrati som en gradskillnad är det enklare att upptäcka om en stat riskerar att avdemokratiseras jämfört med om man ser det som en artskillnad. Det är även problematiskt att se demokrati som en artskillnad eftersom att det är svårt att identifiera tillbakagångar över tid då demokrati är ett ständigt skiftande tillstånd och att se demokrati som statistiskt är att förenkla verkligheten (Adcock & Collier 1999, s. 546). Vi argumenterar för att det är mer värdefullt att se demokrati som en gradskillnad i vår undersökning eftersom vi vill belysa demokratins ständiga förändring och hur maktspelet mellan de styrande organen och folket ser ut. Vi anser, och stödjer våra argument, genom att hänvisa till Bollens argument om att en artskillnad är ett för platt betraktelsesätt för att mäta och analysera demokrati (Adcock & Collier 1999, s. 546-547).

4. Diskussion och analys

Analysen inleds med en kort presentation av de lagförändringar rörande högre utbildning som vi valt att använda i uppsatsen. Därefter kommer vi att diskutera konsekvenserna till följd av lagförändringarna i form av yttrandefrihet och det civila engagemanget. Här kommer vi även förankra diskussionen i de teorier vi valt att bygga vår uppsats på.

4.1 Lagen om att jobba i Ungern efter examen

2012 infördes en ny lag i Ungern. Denna lag innebar att nya studenter på ungerska universitet var tvungna att skriva under på att de efter sin examen skulle jobba i Ungern i minst två år. Detta blev en mycket uppmärksam lag eftersom den var unik i sitt slag. Aldrig tidigare hade något land i EU upprättat ett liknande krav på landets studenter. Från regeringens sida var motivet till lagen dels att förhindra en kunskapsflykt och dels för att studenter genom att jobba skulle betala tillbaka den investering staten gjort i utbildningen (Medin 2018, s. 30; Ash 2012). Den nya lagen innebar att studenter var tvungna att stanna kvar i Ungern motsvarande längden och kostnaden för utbildningen. En läkarstudent kan genom lagändringen bli tvungen att jobba kvar i Ungern i ett decennium på grund av den långa utbildningen (Ash 2012). Lagen har fått kritik på grund av att den stred mot en av EU:s fyra friheter; fri rörlighet av arbetskraft (ibid).

4.2 Lex CEU

2017 infördes Lex CEU-lagen. Lagen heter formellt inte "Lex CEU" men det är det namnet den kommit att kännas vid eftersom det endast var Centraleuropeiska universitetet som inte uppfyllde kriterierna av alla landets universitet. Lagen består av ett antal kriterier som landets universitet behöver uppfylla för att få fortsätta sin verksamhet. Innehållet i kriterierna uttrycker att det måste finnas ett avtal mellan Ungerns regering och regeringen i det land universitet kommer ifrån samt att universitetet måste ägna sig åt undervisning även i ursprungslandet för att få lov att göra det i Ungern. Utöver detta uttrycker även kriterierna i lagen att inga arbetstillstånd för utländska medborgare på universitet kommer att medges och att namnet på universitetet måste skilja sig från redan etablerade universitets namn. För att kunna fortsätta bedriva utbildningsverksamhet var det tvunget att uppfylla samtliga kriterier (Enyedi 2018, s. 1067).

Så sent som 2020 fälldes lagen i EU-domstolen (Regeringskansliet 2020, s. 14). Anledningen till domen var att den stred mot EUs värderingar. De värderingar lagen bröt mot handlar bland annat om akademisk frihet, rätten till utbildning och frihet att bedriva affärsverksamhet. Utifrån EU:s värderingar ska högre utbildning vara fri och inte påverkas i något håll från högre politisk makt (Medin 2018, s. 183).

4.3 Analys av civilt engagemang till följd av lagarna i Ungern

När Fidesz införde lagen som kom att kallas Lex CEU möttes det av rikstäckande protester från samhället. Människor engagerade sig mot det nya lagförslaget och genom att delta i demonstrationer blev detta ett sätt att visa sin ståndpunkt i frågan. I Budapest hölls en demonstration där 80 000 personer deltog för att stödja CEU och protestera mot den nya lagen (Emanuelsson 2017). Samma reaktion uppstod när regeringen införde lagen om att studenter tvingas arbeta minst två år i landet efter sin examen. *HaHa* var en studentgrupp som framförde starka reaktioner mot lagen. Till följd av lagen var det många studenter som gav sitt stöd till protestgruppen (Medin 2018, s. 30). Studentgruppen ockuperade också ett universitet i protest mot lagen. Detta var första gången något sådant hände i landet till följd av en lagändring. *HaHa* ockuperade i samband med detta även Fidesz partilokal i samma protest (ibid). Att dessa reaktioner uppstår ser vi, med stöd av de faktorer som vi definierat som tecken på demokrati, som att landet fortfarande har en motståndskraft mot Orbáns alltmer auktoritära styre. Som följd till de båda lagändringar vi tagit upp har Ungerns befolkning slutit upp och bildat opposition och representerat civilbefolkningens perspektiv. *HaHa* är ett exempel på en protestgrupp som skapat reaktion mot lagförändringar som kommit från den politiska eliten. Det är intressant att analysera lagförändringarna ur den aspekt att lagändringarna har en juridisk betydelse och en annan när den appliceras i samhället. Hur är lagen formulerad *de facto* och *de jure*. *De facto* ville lagen att studenter skulle stanna kvar i Ungern efter sin examen för att "betala" tillbaka den tid som studenter fått spendera på landets lärosäten genom att bidra med den kunskap som de fått från universitetet och för att landet inte skulle drabbas av en kunskapsflykt. *De facto* uppstod flera protester i olika former mot denna lag, bland annat från upprörda studenter vars fria val begränsades av lagen. Vidare engagerade också Lex CEU människor, och främst ungdomar, i form av livliga protester i Budapest. Under en vecka i april 2017 skedde inte mindre än fyra protester mot lagändringen i huvudstaden. Protesterna bestod av flera tusen studenter som samlades och gick mot det ungerska parlamentet (Stiskalo 2017). Här ser vi också ett

exempel på hur lagen de facto och de jure har en icke överensstämmande betydelse. Lex CEU innefattade ett antal kriterier som alla universitet var tvungna att följa, trots detta var CEU det enda universitet som inte kunde uppfylla kraven. Till följd av Lex CEU skrevs en protestlista under av 18 nobelpristagare. Anledningen till listan var att de ansåg att lagen begränsade fritt tänkande. Listan fick stor spridning internationellt och den skrevs även under av 900 akademiker i protest mot att staten ville tysta ner Fidesz kritiker (ibid). Ungern har fått mycket kritik från omvärlden till följd av lagen och det internationella stödet till ungerns studenter har uttryckts i många former.

Den här typen av aktivitet som ifrågasätter den politiska eliten i form av protester och demonstrationer menar vi är positiv utifrån de faktorer vi valt att definiera som demokrati. Om man däremot diskuterar demokrati som maktfördelning i anknytning till vår fråga kan man problematisera maktförhållandet mellan demonstranterna och den politiska makten. Man kan ifrågasätta om de beslut folkvalda politiker tar är demokratiska även om de går i en antidemokratisk riktning. Som vi kan se i Ungern har det tagits politiska beslut som aktivt går i en antidemokratisk riktning, till exempel Lex CEU som fälldes i EU-domstolen (Regeringskansliet 2020). Det vi vill belysa med denna diskussion är huruvida demokratin i landet skadas om regeringen inte är lyhörd mot studenter, opposition och minoriteter som protesterar mot regeringens beslut och ignorerar domar från överstatligheter. Överstatligheter i denna bemärkning är EU som Ungern aktivt valt att bli medlem i och därmed accepterat deras villkor. Därmed höjs ögonbryn när Ungern återkommande bryter mot EU:s villkor och lagar.

Ett av de kriterier Dahl ställer upp för demokrati är yttrandefrihet. I detta fall kan det appliceras på att befolkningen genom demonstrationer, proteströrelser och den hashtag som kom till. På så sätt uppfyller Ungern kriteriet om yttrandefrihet som vi diskuterat utifrån Dahls definition av demokrati. Hashtagen #istandwithceu användes internationellt för att sprida information om universitetet och den lagförändring Ungern gjort. Detta anser vi är värdefullt för att civilt engagemang fritt ska kunna agera under yttrandefriheten. Kort efter att universitetet meddelat att de skulle flytta sin verksamhet visade människor i Budapest sin ståndpunkt genom att sätta levande ljus utanför universitetetsbyggnaden (gScheiring 2018), vilket kan liknas vid gesten när någon gått bort och man hedrar ett minne. Också kopplat till yttrandefrihet är frånvaron av kränkning till följd av uttryckandet av åsikter. I Kina fick 10 aktivister fängelse för att de anordnade en pro-demokratisk demonstration 2019 (Feng 2021).

Kina är ett av de länder som i V-dems demokratirapport för 2020 visade sig vara ett av de länder med minst demokrati i världen (V-dem 2021, s. 13). I Ungern, där det också förekommit protester mot lagar som inskränker på samhällets inflytande över landet, till exempel utbildning, har konsekvenser som fängelsestraff inte förekommit. Den ungerska staten har dock flera gånger uttryckt kritik mot journalister som enligt staten är “felaktig information” när dessa riktar kritik mot regeringen (Sveriges radio 2020). Då Ungern uppfyller kriteriet för yttrandefrihet i vissa avseende men misslyckas i andra är det svårt att avgöra hur väl Ungern egentligen värnar om yttrandefriheten. Här vill vi poängtera vikten av att se demokrati som gradskillnad då skillnader som dessa kan avgöra hur demokratiskt ett land är eller inte är. Skulle Ungern ha den grad av demokrati som Kina har så skulle de demonstrationer som varit i Ungern leda till liknande konsekvenser. På så sätt är det viktigt att identifiera de gradskillnader som finns mellan länder.

Som en del av vår analys av hur lagförändringarna skapat motreaktioner vill vi ta upp hur civilt engagemang skapat ett nytt narrativ. Genom att tända ljus utanför universitetsbyggnaden har aktivister, studenter och den politiska oppositionen målat upp ett narrativ för hur CEU:s nedläggning i Ungern togs emot. Dessa händelser, demonstrationer, hashtaggar och tända ljus skapar tillsammans en handling som i sin tur skapar ett narrativ. De tända ljusen och motreaktionerna på regeringens lagändringar skapade narrativet som berättade att någon gått bort och genom detta narrativ målades Viktor Orbán och Fidesz upp som fiende mot civilbefolkningen (Robertson 2018, s. 222). Att tända ljus på det sätt som gjordes är synonymt med gesten att hedra en som gått bort. Till följd av lagändringarna skapades ett narrativ som berättade hur en annan sida tog emot dessa ändringar.

Civilsamhället är en viktig del i vår undersökning. Det är civilsamhället som utgör det civila engagemanget som motreaktion av lagändringarna som denna uppsats undersökt. Sidney Verba, en av de två personer som ligger bakom uppsatsens inledande citat, menar att civilsamhället har en mycket betydelsefull roll i skapandet av den politiska kultur som utgör en demokrati (Nationalencyklopedien). En annan uppfattning är att civilsamhället är den del som möjliggör det civila deltagandet i samhället och därav också den politiska sfären (ibid.) Anledningen till att civilsamhället diskuteras här och varför det är relevant att ta upp som en del av vår uppsats är därför att studenter är en stor del av civilsamhället och högst drabbad av de lagförändringar som vi lyft i uppsatsen. I protesterna kring lagen som tvingar studenter att jobba kvar i Ungern efter sin examen väcktes reaktioner även hos föräldrar och lärargrupper

(Ash 2012). Detta breddar det civila engagemanget och visar att flera grupper i samhället använde sig av sin yttrandefrihet och organisationsfrihet för att föra fram en gemensam sak. På så sätt visar det på hur civilt engagemang är vitalt för ett demokratiskt samhälle. Dessutom kan man utifrån diskussionen kring Glaesers, Ponzettis och Shleifers teori (2007) koppla utbildning och att studenter spelar en mer aktiv roll i det demokratiska samhället till det civila engagemanget.

Ytterligare en aspekt som är intressant att titta på är hur Orbán, som högst central del av ungerens demokratiska framtid, bemött protesterna som uppstått till följd av lagarna. Orbán avfärdar möjligheten att de som protesterar mot lagarna kan hota hans position som premiärminister. Som en fortsättning på Orbáns liberalkritiska politik menar han att demonstranterna inte ser till landets bästa och att de följer i George Soros spår, som Orbán återkommande menar är något negativt (Melén 2017). Genom detta får vi insyn i hur allvarligt regeringen egentligen ser på de motreaktioner som uppstått. Här avfärdar man dess betydelse och att 80 000 människor deltagit i en demonstration i Budapest inte anses kunna påverka eller oroa Orbán i någon större utsträckning. En aspekt som inte är att förglömma är att detta är taget från media där man förstår att Orbán vill visa upp en självsäker sida för sina väljare. På grund av detta kan det vara så att det som sägs i media och det som sker i Orbáns partikrets inte överensstämmer. Orbán har även bemött reaktionerna genom att förneka EU:s anklagelser om att Lex CEU skulle bryta mot akademisk frihet (Baczynska 2017). Trots kritiska röster, nationellt och internationellt, har Orbán stöd för sin politik och de förändringar som har genomförts i landet. Alla anser alltså inte att kritiken mot Orbán är rättfärdigad (BBC News 2019).

Djupdyker man ner i Ungerns utbildningsväsende på en mer konkret nivå har vi kunnat fastställa att möjligheten för högre utbildning har minskat i takt med den konstaterade avdemokratiseringen. Därmed tyder det i vårt fall på att när demokratin minskar, minskar också utbildningsmöjligheterna. Tittar man som vi gjort i uppsatsen på det civila engagemanget, som är ett tecken på demokrati, ser vi hur demokratin, trots det civila engagemanget, har minskat i takt med avdemokratiseringen. Trots alla de typer av protester vi redogjort för, såväl fysiska som digitala, kvarstår lagarna och CEU verkar idag i Wien tillsvidare. Tidigare forskning har konstaterat att utbildning gynnar demokrati. Det är ett relativt starkt samband baserat på Glaesers (m.fl 2007) teori. Det vi kan konstatera utifrån teorin är att både möjlighet till högre utbildning och demokratin har upplevt en minskning i

Ungern. Trots civilt engagemang landar Ungern som tidigare konstaterat på en lägre grad av demokrati än innan Fidesz tillträdde regeringsmakt.

5. Slutsats

Denna uppsats har diskuterat det civila engagemang som uppstod till följd av de två lagändringar som Fidesz gjorde 2012 respektive 2017. Resultatet visar att det civila engagemanget var stort och uttrycktes på flera olika sätt. Lagändringarna engagerade Ungerns civilbefolkning såväl som internationella akademiker och EU. Protesterna skapade tillsammans ett narrativ för hur nedstängningen av CEU togs emot av befolkningen och händelsen fick stor uppmärksamhet. Resultatet visar också hur viktigt civilsamhällets engagemang är för demokratin. Vi kan också konstatera att när Ungerns befolkning genomför dessa protester lever landet i många avseenden upp till de faktorer vi definierat som demokrati. Genom att tillåta organisationer och studentgrupper att fritt skapa opinion visar också på demokrati. Samtidigt kan man ifrågasätta i vilken utsträckning Ungerns regering värnar om demokratin eftersom lagändringen kvarstod efter protesterna. Här applicerar vi teorin om att se demokrati som en gradskillnad eftersom Ungern uppfyller de kriterier vi satt upp för demokrati. Å andra sidan visar Ungern på minskad demokrati genom att nedmontera CEU:s verksamhet i landet eftersom sambandet mellan utbildning och demokrati är konstaterat att gynna varandra. Gradskillnaden har varit relevant att lyfta då avdemokratiseringen liksom lagändringarna varit en process sedan Fidesz kom till makten 2010. Att Ungern dessutom fälldes i EU-domstolen 2020 visar på att demokratin utifrån Lex CEU starkt kan ifrågasättas ur ett demokratiskt perspektiv.

Vår hypotes var att det civila engagemanget bidrog till demokrati men att det ensamt inte kan representera landets demokrati eller stå för en nationell förändring. I denna hypotes finner vi stöd i de händelser vi tagit upp i uppsatsen. Detta eftersom lagändringarna kvarstod trots den kritik som riktats mot dessa. Vi har i vår undersökning hängt upp lagförändringarna på en tidslinje. Genom denna har vi kunnat identifiera och diskutera förändringar för den högre utbildningen som utspelat sig sedan Fidesz kom till makten 2010. Vi ser att de motreaktioner som varit till följd av lagändringarna har varit betydelsefulla för demokratin utifrån teorin om att civilt engagemang understödjer ett demokratiskt samhälle.

Våren 2022 går Ungern till val. Precis som 2010 då Ungern upplevde ett tvärt maktskifte kan Fidesz supermajoritet övertas av oppositionen även nu. Om Fidesz fråntas sin supermajoritet och regeringsläget blir ett annat kan vi anta att Ungern står inför nya utmaningar. Det återstår då att se om det civila engagemang som uppstått till följd av de lagar vi tagit upp består och i vilken utsträckning det kan förändra situationen för landets universitet och dess studenter.

6. Referenser

6.1 Litterära källor

Almond, G., & Verba, S. (1989, 1st ed. 1963). *The civic culture: Political attitudes and democracy in five nations*. London: Sage Publications.

Mair, Peter. 2014. *Democracies*. I: Caramani, Daniele, 2014. *Comparative Politics*. Third Edition. Oxford: Oxford University Press.

Pérez-Liñán. 2017. *Democracies*. I: Caramani, Daniele, 2017. *Comparative Politics*. Fourth Edition. Oxford: Oxford University Press.

Robertsson, Alexa. 2018. *Narrativanalys*. I: Bergström, Göran - Boréus, Kristina (red.), 2018. *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Esaiasson, Peter – Giljam, Mikael – Oscarsson, Henrik – Wängnerud, Lena, 2017. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts juridik

6.2 Digitala källor

Ash, Lucy. 2012. "Hungarian government 'traps' graduates to stop brain drain". *BBC*
<https://www.bbc.com/news/world-europe-19213488>
[Hämtad 16/12-21]

Baczynska, Gabriela. 2017. "Hungary's Orban fights back after EU case over Soros university". *Reuters*.
<https://www.reuters.com/article/us-eu-hungary-idUSKBN17S1DZ>
[Hämtad 20/12-21]

Central European University. "Regional roots, global perspective".

<https://www.ceu.edu/about/regional-roots-global-perspective>

[Hämtad 24/11-21]

Central European University. 2019. "Central European University Announces new campus".

<https://www.ceu.edu/article/2019-03-22/central-european-university-announces-new-vienna-campus>

[Hämtad 25/11-21]

Collier, David – Adcock, Robert, 1999. "Democracy and dichotomies: a pragmatic approach to choices about concepts." *Annual Review of Political Science* 2 (1), s. 537–565.

<https://www.annualreviews.org/doi/abs/10.1146/annurev.polisci.2.1.537>

[Hämtad 30/11-21]

Emanuelsson, Viktor. 2017. "Studenter protesterar mot ungersk lagändring". *Lundagård*.

<https://www.lundagard.se/2017/04/21/studenter-protesterar-mot-ungersk-lagandring/>

[Hämtad 7/12-21]

Enyedi, Zsolt. 2018. "Democratic backsliding and academic freedom in Hungary".

Perspectives on Politics, 16(4), pp.1067-1074.

<https://www-cambridge-org.ludwig.lub.lu.se/core/journals/perspectives-on-politics/article/ democratic-backsliding-and-academic-freedom-in-hungary/08D85147E07967D17188A1DC9AC036D3>

[Hämtad 24/11-21]

Feng, Emily. 2021. "Hong Kong Pro-Democracy Leaders Get Prison Sentences For A 2019 Protest". *National public radio*.

<https://www.npr.org/2021/05/28/1001136117/hong-kong-pro-democracy-leaders-get-prison-sentences-for-a-2019-protest?t=1639392133034>

[Hämtad 13/12-21]

Glaeser, E.L., Ponzetto, G.A. and Shleifer, A., 2007. "Why does democracy need education?". *Journal of economic growth*, 12(2), pp.77-99.

https://scholar.harvard.edu/files/shleifer/files/democracy_final_jeg.pdf

[Hämtad 29/11-21]

Lust, Ellen, Waldner, David 2018. "Unwelcome Change: Coming to Terms with Democratic Backsliding". *Annual Review of Political Science*, 2018.21:93-113

<https://www.annualreviews.org/doi/pdf/10.1146/annurev-polisci-050517-114628>

[Hämtad 29/11-21]

Mechkova, Valeriya, Anna Lührmann, and Staffan I. Lindberg. "How much democratic backsliding?." *Journal of Democracy* 28.4 (2017): 162-169.

https://www.researchgate.net/publication/320275677_How_Much_Democratic_Backsliding

[Hämtad 25/11-21]

Melén, Johanna, 2017. "Protester hotar inte Viktor Orbán". *Sveriges radio*.

<https://sverigesradio.se/artikel/6677713>

[Hämtad 17/12-21]

Melén, Johanna, 2018. "Universitetet flyttar - efter press från Ungerns regering". *Sveriges Radio*, 3/12-18

<https://sverigesradio.se/artikel/7104222>

[Hämtad 25/11-21]

Nationalencyklopedien. "Civilsamhälle".

<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/civilsamh%C3%A4lle>

[Hämtad 4/12-21]

Regeringskansliet. 2020. "UNGERN - Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer: situationen per den 31 december 2020". *Utrikesdepartementet*

<https://www.regeringen.se/49d94f/contentassets/e17fc15ebd5d42f8923c1630e54f0d09/ungern--manskliga-rattigheter-demokrati-och-rattsstatens-principer-2020.pdf>

[Hämtad 4/12-21]

Stiskalo, Sandra. 2017. "Protesterna i Ungern fortsätter". *Sveriges radio*.

<https://sverigesradio.se/artikel/6674258>

[Hämtad 15/12-21]

Scheiring, G. [gScheiring]. (2018 3 december) *This is happening now at @ceuhungary, in Budapest. People are lighting candles after the the university has announced that the government has effectively forced it out of the country. @istandwithceu in Budapest now and in Vienna tomorrow.* [tweet]. <https://twitter.com/gscheiring/status/1069661272160043010>
[Hämtad 15/12-21]

Sveriges Radio. 2020. “Ny ungersk medielag hotar journalister med fängelse”.
<https://sverigesradio.se/artikel/7438097>
[Hämtad 13/12-21]

V-dem. 2021. “Autochratization turns viral - Democracy report for 2021”.
https://www.v-dem.net/media/filer_public/74/8c/748c68ad-f224-4cd7-87f9-8794add5c60f/dr_2021_updated.pdf
[Hämtad 24/11-21]

V-dem. 2019. “Democratic declines in Hungary”.
<https://www.v-dem.net/en/news/democratic-declines-hungary/>
[Hämtad 24/11-21]